

BARTIMEUS

„Lőn pedig, mikor Jerikóhoz közeledett, egy vak ül vala az út mellett koldulván. És mikor hallotta a mellette elmenő sokaságot, tudakozódék, mi dolog az?

Megmondják pedig néki, hogy a Názáretbeli Jézus megy el arra. És kiálta, mondván: Jézus, Dávidnak fia, könyörülj rajtam!

És Jézus megállván, parancsolá, hogy vigyék azt hozzá, és mikor közel ért, megkérde őt, Mondván: Mit akarsz, hogy cselekedjem veled? Az pedig monda: Uram, hogy az én szemem világa megjöjjön. És Jézus monda néki: Láss, a te hited téged megtartott.”

(Lukács 18.35–42.)

Abban az időben, amikor a tavon a csoda megtörtént, a Jerikóból Jeruzsálembe vezető út mellett egy vak koldusra rázuhant egy ág arról a fügefáról, melynek oltalmában üldögélt. A genezáreti tavon lejátszódó esemény és a letört ág között, úgy tűnt, nincs semmi összefüggés, de az Úr rendelésében ez a két történés okkal és céllal kapcsolódott egymáshoz.

Maga alá hajlított lábakkal, hátát a fügefának vetve, mozdulatlan merevségben ült Bartimeus az út mentén. Napokig képes volt bezárkózni ebbe a testhelyzetbe, anélkül, hogy meglepte volna a fáradtság. Teste eggyé vált a fa törzsével, lapockáival, gerincével tapadt rá a fa kérgére, a legapróbb részletéig megérezve bőrén át a növényi páncélt. Egy idő után úgy találta, érzékeli azt is, ami odabent, a kéreg alatt játszódik. Ilyenkor nem kért, nem kéregetett, teljesen lefoglalta az, ami vele és a fával történik.

Így volt ez azon a napon is, amikor a tavon a csoda megeseett. Az Úr gondoskodott arról, hogy a háborgó tengeren a halászhajókat papírcsónakként dobáló fürgetegből, egy leszakadt gomolyag felemelkedjen, s megindulva a Jordán inenső oldalán, végig, Samárián keresztül, a Jerikói országút fölé érkezen. Itt egy pillanatra megállapodott, s orkánná változva nagy erővel csapott le arra a helyre, ahol a fügefa állt, s mely alatt Bartimeus gubbasztott, merev testtartással.

Az úton galambárosok igyekeztek Jeruzsálembe, jól látták, mi történt. A fát a szélvihar megcsavarta kétszer-háromszor is egymás után, majd alsó ágát letörte, s az a földre zuhant. Ami a galambárosok csodálatát kiváltotta, s egy pont felé rántotta tekintetüket, az a földbe csapódó ág elhelyezkedése volt. Az odaszaladó kereskedők szinte biztosak voltak abban, hogy összezúzott emberi roncsot találnak a fügefa alatt, de valamennyiük legnagyobb ámulatára a

vak koldus épen ült az ág alatt, mely két végével a földbe fúródva, szabályos ívet képezett Bartimeus feje fölé. Az eset annyira hihetetlennek tűnt, hogy Jeruzsálemben nem is igen akartak hitelt adni a kereskedők szavának.

Bartimeust a magára eszmélés első pillanatában furcsa zavarodottság lepte meg.

– Nem történt bajod? – rázta meg vállát a galambárosok közül egy fiatal edomita férfi, s ő nem tudott kérdésére válaszolni. Ismét megszólította a kereskedő, de Bartimeus tehetetlen volt. A szája kinyílt, hang mégse jött ki rajta. Lassan lekerült a kéz a válláról. Még hallotta maga körül a hitetlenkedés moraját, az értetlenség tétova találgatásait, aztán felszedelőzködött a kis csoport, hogy vigyék a hírt Jeruzsálembe.

Amit a galambárosok az első pillanatban még bátortalanul, de Jeruzsálem kapujánál már határozottan állítottak, hogy tudniillik csoda történt, az Bartimeus lüktető agyában csak jóval később vert gyökeret. Zavara, zavarodottsága első fokon ijedségből fakadt. Napokig érezte a rázúduló szélörvény roppant súlyát, mely először megforgatta, aztán szinte a földbe fúrta őt magát is. Hallotta feje fölött a fa fájdalmas feszülését, majd az ág süvítő zuhanását, mely mint az íj húrja sipított a levegőben. Körme végével, ujjbegyeivel érezte a súrlódó ág közelségét, szájában az arcába felpecckelt földet.

Azokban a napokban Heródes hegyi patakokkal öntözött jerikói mulatóhelyén tartózkodott éppen, szolgálai közül sokan, amint tehették, kiszökdöstek az országútra, hogy lássák Bartimeust az ág alatt üldögegni. Az est leszálltával Jeruzsálem főpapjai és írástudói közül is megjelent néhány, kézfejükét szakállukba temetve, szótlánul járták körül a koldust. A hír Heródes fülébe is eljutott, de őt émelyítő rosszullét környékezte, nem volt kíváncsi a csodára. Bartimeus pedig úgy ült az ág görbülete alatt, mintha önnön szobra lett volna.

Két nap után megmozdult, de csak annyit, hogy kibújjon az ág ívéből, s hátát a fa törzsének vesse.

– Mi történt, mi volt mindez, és miért történt vele az, ami történt? – kérdezte hangtalanul a fától –, s mihelyt megfogalmazta a kérdést, egyszerre eltűnt korábbi zavarodottsága; kíváncsiság és tanácstalanság költözött a helyébe. Amennyire emlékezni tudott az emberek szavára, sem Heródes szolgálai, sem a Jeruzsálemből érkezettek nem tettek említést semmiféle viharról, rajta kívül csak a galambárosok észlelték az orkánt. Mint a hirtelen jött fájdalom hasított belé a felismerés: mindaz, ami történt, egyes egyedül a fügefafa környékén, egészen pontosan a fa körül játszódtott le. Ekkor újra feltette magának, most már más hangsúllyal a kérdést: miért vele történt az, ami történt?

Az úton két írástudó haladt éppen, egyik a szadduceusok, másik a farizeusok pártjából, s hangosan vitatkoztak azon, hogy vajon van-e a halál után feltámadás.

Odaérve Bartimeushoz megszólították:

– Ugye te vagy a Timeus fia, akire ráesett a fügefa ága?

Mikor látták, hogy Bartimeus képtelen a beszédre, mindketten az ághoz léptek, mely még mindig szilárdan állt két végénél fogva a földben és megmozgatták.

– Látod – mondta a farizeus a szadduceusnak –, angyal műve ez! Ez az ember már rég halott lenne, de az angyal meghagyta az életét. De ti ebben ugyanúgy nem hisztek, mint a feltámadásban.

A szadduceus nem szólt semmit, kenyérdarabot vetett Bartimeus kötényébe és leguggolva a földre, a vak koldus arcát vizsgálta. Csak hosszú idő után válaszolt, lassan, tagoltan a farizeus megjegyzésére. – Van itt valaki, aki egészen másként beszél a feltámadásról, mint ti.

A farizeus felszisszent.

– A názáretire gondolsz?

A szadduceus még mindig Bartimeus arcát kémlelve, alig láthatóan megbiccentette a fejét.

– Azt mondja ez a rabbi – folytatta elgondolkodva –, hogy az égi üdvözülés egyedüli útja, ha még itt a földön újjászülöd magad.

– S mindezt miképp teheti? – kérdezte élesen a farizeus.

– Ha követed a tanításait. – válaszolta a társa.

A farizeus homloka elsötétült.

– Hát kicsoda ez az ember, aki úgy beszél, mint akinek hatalma van? Egy közönséges istenkáromló, aki Istent atyjának mondja, egyenlővé téve magát ezzel Istennel. Igen, van hatalma, de ez a hatalom az ördögé.

– Való igaz, – vette át a szót a szadduceus – Ábrahám meghalt, s a próféták is, s a názáreti azt mondja magáról: nem kóston halált az, aki az ő beszédjét megtartja.

– De hát mi az ő törvénye?

– A szeretet.

A farizeus megoldotta saruja szíját és ujjával egy kavicsot piszkált ki a talpa alól, majd gondosan visszaerősítette a repedezett tevebőrt a lábára. Pár pillanatig némán, elgondolkodva állt a szadduceus fölött.

– Úgy tűnik nekem, te próbálsz megérteni.

A farizeus mindvégig élt a gyanúval és most megkérdezte:

– Ugye te hallgattad őt?

A szadduceus magába merült. Kitartó, hosszú csend után válaszolt ismét.

– Igen, hallgattam. Ott voltam azok között, akik Galileából, Jeruzsálemből és a Jordánon túlról érkeztek, hogy hallják őt... és több mindenben igazat kellett neki adnom.

– Nocsak – húzta fel kérdően szemöldökét a farizeus.

- Például: az alázat kérdésében. Az ő szavaiból értettem meg, hogy az alázat akkor tiszta és tökéletes, ha nem tud önmagáról. Emlékszem egy mondatára, ami így hangzott: „Vigyázzatok, hogy alamizsnátokat ne osztogassátok az emberek előtt, hogy lássanak titeket, mert különben nem lesz jutalmatok a Ti mennyei Atyátoknál.”

- És miket mondott még?

- Mondta azt is, hogy aki kincset takarít meg magának, az nem lesz az Isten előtt gazdag, mert az ő országa a szegényeké.

A farizeus most Bartimeusra mutatott, aki mindvégig némán, mozdulatlanul ült közöttük a beszélgetés ideje alatt, szinte már el is feledkeztek róla.

- Gondolod, hogy ő... ő, aki Isten országának várományosa lenne?

Bartimeus lassan feléjük emelte fejét, s most mindketten belenézhetek a vak ember elgyötört, fénytelen arcába. Sokáig álltak egymás mellett anélkül, hogy szükségét érezték volna a szólásnak. Végül a szadduceus lehajolt, a koldus kötényébe elhelyezett kenyérdarabot egy mozdulattal közelebb tolta annak nyitott tenyeréhez, aztán lassan megindultak a jerikói úton.

Friss, nedves földszaggal telítődött meg a levegő, mely mintha csak abban a csöndben fogant volna meg, ami a távozók nyomában maradt. Az alkonyat beálltával hűvös hideg szél kapott lábra, homokot szítálva szét a pusztaságban. Bartimeus, arcát kezébe temetve, mozdulatlanul ült a fügefacsékélyke oltalmában, amikor lépések zajára lett figyelmes. Jerikó felől jött az útonjáró, és a hozott holmit, a durva, meleg vászonkendőt egy gyors mozdulattal a koldus vállaira terítette. Hang nélkül cselekedte mindezt, de Bartimeus ezer férfi közül is kiválasztotta volna őt a sarui szíjának csattogásáról. A fogyó hold gyér fényében, a földbuckákon keresztül a farizeus sietett vissza a jerikói úton.

Még mindig nem beszélt, de fokozatosan elevenedett meg benne az élet, és a napok teltével kettőzött figyelemmel hallgatott oda mindenre, ami körülötte történt.

Érezte, hogy része valaminek, egy elmozduló és folyamatosan alakuló állapotnak, melynek egyelőre sem rendeltetésével, sem céljával nem volt tisztában, s mely már egészen bizonyos nem vele történik egyedül, hanem többekkel, talán magával a világgal. Szólni nem tudott, de a szavak megtalálták őt, körbevették, mert az emberek még nem felejtették el az ő esetét és szívesen ültek le mellé, hogy elmondják neki azt, amit nem értettek, de nagyon szerettek volna megérteni.

A Bartimeussal megesett csoda, – mert ebben valamennyi útonjáró megegyezett, hogy az volt – alkalmat adott nekik arra, hogy beszámoljanak a

világtalannak arról a másik csodáról, ami Kánában, Kapernaumban, meg Galilea többi részein történt.

Bartimeus hatalmas odaadással csüngött a szavukon, zakatoló agya megjegyzett minden apró folyondáros részletet, mely a názáreti útjai és tettei kapcsán került elő.

Attól a pillanattól kezdve, hogy akaratlanul is fültanúja lett a szadduceus és a farizeus beszélgetésének, homályos összefüggést érzett a fügefa körül lejátszódó esemény, az ő személyes sorsa és a közelgő állapot között, melynek lassú, de határozott érkezését a názáreti rabbi fellépésével hozta kapcsolatba.

– Soha ember úgy nem szólott, mint ez az ember – állították egybehangzóan, akik hallgatták őt, és Bartimeus a szadduceusra gondolt, aki ott szorongott a Tiruszból, Szidónból és Jeruzsálemből érkezett sokaság között, aki el nem titkolhatóan maga is a názáreti Jézus szavainak hatása alá került, akinek hatalma nyilvánvalóan nem lehet az ördögé, mert lám, a farizeus tettét is a jóság irányába tudta hajtani.

Szó szerint visszaidézte magában annak a zsidó férfinak a szavait, aki a názáreti zsinagógában hallgatta a rabbit: „Az Úrnak lelke van én rajtam, mivelhogy felkent engem, hogy a szegényeknek az evangéliumot hirdessem, elküldött, hogy a töredelmes szívűeket meggyógyítsam, hogy a foglyoknak szabadulást hirdessek és vakok szemeinek megnyílását, hogy szabadon bocsássam a lesújtottakat...”

Igen, ennek az időnek a közeledtét érezte meg Bartimeus, s amikor a zsinagógában elhangzott mondatok közül az az egy, természetesen jutatta eszébe saját esendőségét, lelke mélyéből hitt azoknak az ígéreteknek a beteljesülésében, melyek az ő személyes sorsát is meg fogják változtatni.

És a hírek megérkeztek: a názáreti, fent Galileában gutaütötteket, belpoklosokat, nyavalyatörőseket gyógyít és az elé vezetett vakoknak visszaadta a szemvilágát. Ekkor újra átgondolta azt, ami vele történt, és mindinkább elmélyült benne a sejtés, hogy őt egy ismeretlen erő tartotta meg az életnek, amikor a letört ág rázuhant és hogy ennek a jótékony erőnek valamilyen határozott célja van vele.

Azon a napon, amikor erre a következtetésre jutott, egy újabb párbeszédnek lett fültanúja. Két emmauszi szőnyegkereskedő állt meg a fügefa alatt, akik Jerikón át Jeruzsálembe tartottak, s az egyik, aki hallomásból ismerte Bartimeus történetét, rávette idősebb barátját, hogy szakítsák meg egy rövid időre útjukat, hogy a koldussal találkozassanak. Tevéiket az út szélén hagyták és megindultak a fügefa irányába vezető keskeny kis csapáson. Miután hamar nyilvánvalóvá vált előttük, hogy Bartimeus, feltehetően

az átélt izgalmak hatása alatt, a hangját is elvesztette, – csak tátog partravetett halként – a fiatalabb, elgondolkodva a koldus felett, ezt mondta:

– Tudod, mindinkább az a gyanúm, hogy a názáreti nem rá – és itt fejével Bartimeus felé bökött – értette azt, amit mondott a vaksággal kapcsolatban, máskülönben nem érteném azt a számomra kissé homályos kijelentését, hogy ő a világ világossága, s aki őt követi, többé nem jár sötétségben.

Bartimeusban minden idegszál megfeszült.

Zakatoló agya szavanként örölte újra az elhangzott mondatokat. Egyszerre hatalmas késztetést érzett arra, hogy azt a folytonos, tompa éjszakát, mely eszmélése óta körülvette, mint valami rossz köntöst, maga mögött hagyja.

– Igen, – fogalmazódott meg benne a szándék – ő látni akarja ezt a názáreti férfit. És most már tudta azt is, hogy ez a találkozás megadatik neki. Az ér a halántékán pattanásig feszült, de nyugalmat erőltetett magára, ült a fa tövében és várt.

A poros úton egy szőke fiúcska rozsdás kereket hajtott maga előtt, valami rossz hordóról leszerelt abroncsot. Botjával ügyesen terelte a guruló holmit, ügyelve arra, hogy a kerék végig az úton maradjon. Elhaladt Bartimeus mellett és odakiáltott:

– Jön a názáreti, a názáreti Jézus feljön Jeruzsálembe!

– Állj meg, hé – szólt egy erős hang a fügefa alól. Bartimeus belefülett a levegőbe és nem kis csodálkozással vette tudomásul, hogy a hang tőle származik. A saját szájából, a gégéjéből tört fel a kiáltás.

– Állj meg egy szóra – kérlelte a fiút. A kerék zörgése elhallgatott, a fiú rátette botját az abroncsra, billegtetten és állva tartotta.

– Mondd el újra, ismételd meg, amit mondtál!

– Jézus, a názáreti, feltámasztotta Lázárt Betániában, életre keltette a halottat. Nagy sokaság kíséri őt most. Efraim felől jön Jerikóba.

– Honnan tudod mindezt?

– Nemsokára ideérnek, – hadarta lelkesen a fiú – sokan vannak és mind róla és Lázárról, a barátjáról beszélnek, akit feltámasztott.

– A saját szemeddel láttad őt?

– Igen.

A fiú botja végével meghajtotta a kereket, s a rozsdás abroncs szökkenve indult meg az úton. Kis ideig még hallani lehetett, amint a vas megugrott a kavicsokon, aztán csend lett.

Most miért fél, miért remeg a belsejében? Nem úgy történik minden, ahogy annak meg kell történnie? Rövidesen találkozik azzal, akinek az eljövételét várta, aki talán ugyanaz az erő, mely őt az élethez kívánja kötni. Nem szabad félnie.

Most már bizonyos volt benne: a názáretiről szól a jövendölés. Két napja tudja azt is, hogy Jézus Dávid magvából, Betlehemben született, ahogy az az Írásban áll a Messiásról: „...bár kicsiny vagy Juda ezrei között, belőled származik nékem, aki uralkodó az Izráelen; akinek származása eleitől fogva, öröktől fogva van” – mormogta magában az ezerszer hallott sorokat.

Tompa lárma ütötte meg a fülét. Közeledő emberi hangok és lábdobogás. Mintha dobok hangját hallotta volna. A zúgás, a moraj hol elhalkult, hol felerősödött, a szerint, hogy hajlatban, dombok között vagy kint, a tetőn lépdelt a sokaság. Most érhetek ki a nyílt országútra, honnan már csak egy ködörös Jerikó, mert egyre tisztábban lehetett kivenni az emberi hangokat. Akkor Bartimeus elhagyta a fügefát és két kezére támaszkodva, maga alá hajlított lábait a fűvön csúsztatva, az út szélére ült. Tartása merev volt, várakozó. Most mintha lelassult volna a közeledők mozgása, vagy csak az ő belső időmértéke csalta meg? Mégsem: a tömeg szabályosan, egyenletesen haladt az úton, valószínűleg elfogták szélteben az egész országutat, s az első sorokban menők már elérték őt. Egyikük ruhájának szegélye megérintette, s mindjárt utána a nevét hallotta említeni:

– Ez Bartimeus, a Timeus fia.

Akkor annak, aki őt névről ismerte, odakiáltotta:

– Kit kísérték Jerikóba?

A megszólított a tömegeből visszaválaszolt:

– A názáretbeli Jézust.

Bartimeus felállt és még mindig az út szegélyén maradva, amennyire elszorult torka megengedte, felkiáltott:

– Jézus, Dávidnak fia, könyörülj rajtam!

A környezetében levők egy pillanatra megtorpantak, valaki vállára terítette lecsúszott köntösét és megpróbálták visszaültetni az út szélére. De ő kibontakozva kezeikből, ismét, ha lehet még hangosabban megismételte:

– ...könyörülj rajtam!

Sírt a hangja. Mintha egyszerre életének összes szenvedése kicsapott volna belőle, s most megrendülése annak az egyetlen alkalomnak szólt, melytől megváltását remélte.

Ekkor valaki kézenfogta és elindult vele a sokaság közepébe. Karok, ujjak súrlódását érezte a testén, ahogy egyre beljebb jutottak az emberek gyűrűjében.

– Gyere, veled akar beszélni – szólt együttérző hangon az ismeretlen. Egyszer csak megszűnt a testek szorítása, a kör belsejébe jutottak, ahol már nem álltak emberek, s érezte, amint a jóakaró idegen lassan elengedi a kezét. Ugyanekkor megszűnt a zivaj is, a lárma, s ebben a hirtelen beállt csendben, mintha eltűnt volna a sokaság, mintha csak egyedül ő, a vak koldus létezett volna, s az, akinek jelenlétét minden idegszálában érzékelte.

– Mit akarsz, hogy cselekedjem veled?

Bartimeus megremegett, mert úgy tűnt, ismerős neki ez a hang. Felmelte a fejét, a sírás fojtogatta, úgy válaszolt:

– Hogy lássalak.

Teste fájdalmasan megvonaglott, mintha egyenesen a húsából szakadt volna ki a kérdés. Ereje elhagyta, tehetetlenül megadóan állt és hangtalanul sírni kezdett. Akkor lépések neszét hallotta maga előtt a kavicsos homokon; aki megszólította, most ott állt vele szemben, karhossznyi távolságban.

– Láss, – mondta neki – a hited megtartott téged.

Bartimeus megtántorodott, fuldokló, erős zokogás váltotta fel hangtalan sírását, világtalan szemeiből bő patakzással áradt ki a könny. Homályos derengés bujt elő a feketeségből, pattogva repedezett meg a fekete kárpit, fájdalom feszítette szemgolyóit, ahogy a világosság beléjük hatolt. Ömlött a könnye és a könnyek hátán lassan kiúszott belőle a sötétség. S már hallotta is maga körül a csodálkozás moraját: – Lát, Istenem, lát!

Egy kis szerencsen fiú most odaugrott hozzá, széles, nagy, húsos száját nevetve tartotta felé, belecsókolt a szakállába és a nyakába csimpaszkodott.

– Örvendezz – kacagta túláradóan –, a názáreti Jézus visszaadta a szemed világát!

Csillámló, vakító fényben úszott minden, s ebben a világosságban egyszer csak meglátta őt, aki egy kis csoporttól kísérve már menni készült, de még visszafordult, s így egy futó pillanatra tekintetük érintette egymást. Bartimeus megrendülten nézte a fiatal férfit, akinek szép vonalú, fáradt arca szelíd komolysággal rászegeződött és mélyen, a lelkében magába zárta a vonásait.

Egyikük a kis csoportból most kezével Jerikó felé mutatott, Jézus váltott vele néhány szót, mire az elől állók elindultak. Ahogy a tömeg meglódult, tarkán, felszabadultan, rendezetlen sorokban, elindult velük.

Bartimeus is. Ketten, hárman is érte nyúltak, hogy karjánál fogják egy-egy rossz lépésnél, de ő elhárítva a segítséget, egyedül ment közöttük. Erőtlen volt még, gyenge az utakra, de törékeny testét konok elszánás hajtotta előre.

Már nem volt messze Jeruzsálem.